

ve voorwaarden die er aanwezig dienen te zijn om tot enig begrip van de leesstof te komen. Een laatste argument is dat historische vertellingen vaak echte levensproblemen raken en een goed beeld geven van de (pedagogische) normen en waarden die in een bepaalde periode opgeld doen. De rode draad die door het onderzoek loopt is vooral de verandering in de pedagogische visie op het kinderboek die zich sinds 1781 heeft voltrokken.

Het hoe en het wat van dit onderzoek komt eveneens ruimschoots aan bod. Het gehele tweede deel, ruim 300 pagina's, geeft een nauwgezette beschrijving van een onderzoekstechniek, waarin stap voor stap wordt verantwoord.

Het doorploeteren van een onderzoeksverslag is meestal niet bijster boeiend en vreselijk tijdrovend, zeker wanneer iemand zo gedetailleerd te werk gaat als mevrouw Dasberg. Het risico is dus

dat dit boek verkommert tussen de stapel nog te verwerken bladzijden. Jammer eigenlijk. Want ook voor degenen die thematisch met jeugdliteratuur werken, biedt dit onderzoek een schat-eiland aan informatie, statistische gegevens, primaire en secundaire literatuur. De studie is geen lees- of leerboek, maar kan wel uitstekende handen spandiensten verrichten voor allerlei gebruikers van jeugdliteratuur.

Noot

Twee of drie regels dank voor de kritische kanttekeningen en de suggesties van Th. Ettema, Noord-Scharwoude.

Lea Dasberg *Het kinderboek als opvoeder. Twee eeuwen pedagogische normen en waarden in het historische kinderboek in Nederland* Assen, Van Gorcum, 1981

kort & krachtig

leesvoer

VONK

tijdschrift van VON België

Tussen twee themanummers in (1983/2: Dramatische werkvormen en 1983/4: Schooltaal/thuis-taal) weer een Vonk voor elk wat wils. Wat alvast aan de behoeften van veel Vlaamse lezers tegemoetkomt, is een artikel rond spelonderwijs (op de spellingdag van maart jl. waren 250 deelnemers). In dit nummer stelt Luc Zajac een werkwijze voor die gebaseerd is op de Letterstadme-

thode van Kooreman en waarmee hij zelf goede resultaten behaalde in de vijfde klas.

We blijven nog even bij de basisschool en de eerste jaren van het secundair onderwijs. Op die niveaus wordt spijtig genoeg nog te veel klassieke grammatica onderwezen, omdat men huiverig staat tegenover het alternatief taalbeschouwing. Dat die houding ongegrond is, tracht Mark Stevens aan te tonen door de grammaticale koeien woord- en zinsleer bij de taalbeschouwelijke horens te vatten.

Leerlingen van 12-14 jaar vertellen met plezier, maar brengen er vaak niets van terecht als ze een verhaal moeten schrijven. Waarschijnlijk hebben veel leerkrachten dat al kunnen constateren. Paul Tack is één van hen, maar hij probeerde er ook wat aan te verhelpen door de ABDES-methode te hanteren.

Het rijtje wordt afgesloten met een kijk van Frans Daems en Jef Pepermans op het nog maar pas tot ontwikkeling gekomen luisteronderwijs. Zij suggereren een paar praktische luisteroefeningen met hun doelen en beperkingen.

Themanummer: Schooltaal/thuistaal

Vonk 1983/4 is een themanummer rond de schooltaal/thuistaalproblematiek. In een inleidend theoretisch artikel van Frans Daems wordt vooral de Vlaamse situatie belicht. Die wordt ver-

der geïllustreerd door een tweetal concrete case-studies van basisscholen uit het Antwerpse van Piet Van de Craen enerzijds en Rita Rymenans anderzijds. Hoe de Nederlanders de problematiek te lijf gingen in Kerkrade vertellen Ton Vallen en Sief Stijnen. Tot slot nog een paar praktische taalbeschouwelijke lessen rond taalvariatie van Roger Roger.

Men kan zich op Vonk abonneren via de VON-administratie, Leeuwerikenlei 3, 2520 Edegem.

Leo Lentz & Hans van Tuijl

Taalvaardigheid in de basisschool

Een oriëntatie op theorie, innovatie en leerplan-ontwikkeling

Slechts weinig mensen hebben een redelijk overzicht over taalonderwijs in de basisschool. Er verandert namelijk veel in dat onderwijs zelf en in het denken en in het schrijven daarover. Dit boek, geschreven door medewerkers van de sectie Moedertaal van de Stichting voor de Leerplanontwikkeling (SLO), biedt vooral opleiders, studenten en schoolbegeleiders een oriënterend overzicht over dat gehele terrein. De medewerkers van de sectie Moedertaal van de SLO zijn onlangs met het project Taalvaardigheid in de basisschool begonnen. Het resultaat van de grondige voorbereiding, die daaraan vooraf ging, is het boek Taalvaardigheid in de basisschool. Het biedt enerzijds een kennismaking met de ontwikkelingen in de praktijk. Anderzijds geeft het een overzicht van de bijdragen die linguïstiek (taalwetenschap), pedagogiek, psychologie, sociologie en leerplantheorie aan deze praktijk kunnen leveren. Bovendien beschrijft het boek in kort bestek het nieuwe project Taalvaardigheid in de basisschool: de doelen, de werkwijzen en de organisatie van het project.

Het boek kost f 14,50 en is verkrijgbaar bij de afdeling verkoop van de SLO, Postbus 2041, 7500 CA Enschede, tel. 053 — 840840.

Harry van den Berg & Peter Reinsch

Racisme in schoolboeken

Het gladde ijs van het westers gelijk

De Amsterdamse sociologen onderzoeken in dit

boek de wijze waarop ethnische minderheden en Derde Wereldlanden behandeld worden in schoolboeken. Zij gaan na of er in die schoolboeken ideeën schuil gaan die een voedingsbodem, of juist een afbraakmiddel kunnen zijn voor racistische voorstellingen.

In taal-, reken-, aardrijkskunde-, geschiedenis-, verkeers-, biologie- en leesboeken die op lagere scholen worden gebruikt, blijken nogal wat uitingen van openlijk en impliciet racisme voor te komen. Ook gaan de meeste schoolboeken mank aan een volstrekt gebrek aan kritische kijk op de westerse samenleving. Of het nu gaat om stereotypen over zwarten, over de verhouding tussen de eerste en derde wereld, over economie, technologie, politiek, gezin of cultuur, steeds wordt benadrukt dat de westerse wereld 'o.k.' is, superieur aan niet-westerse beschavingen.

Deze beelden spelen niet alleen een rol in het onderwijs aan blanke kinderen, maar ook in het onderwijs aan de zogenaamde 'tweede generatie'-kinderen, kinderen van buitenlandse arbeiders, geïmmigreerde Surinamers, etc. Daarom is het onderwijs aan niet-Nederlandstalige kinderen een vraagstuk dat veel verder gaat dan de organisatie van bi- of multicultureel onderwijs. Het gaat zeker ook om de vraag hoe dat onderwijs op de Nederlandse basisscholen er uitziet; wordt er impliciet of expliciet uitgegaan van de 'eigen' cultuur of staat men kritisch tegenover de 'verworvenheden van het rijke Westen'?

In het boek komen veel citaten voor uit vijftientig schoolboeken die op verschillende basisscholen gebruikt worden. Uit deze citaten blijkt veelal een verheerlijking van het Westen. Door deze aanpak wordt een onthullende kijk gegeven op de Nederlandse basisschoolboeken. Racisme in schoolboeken is daarmee van belang voor een breed lezerspubliek. Bovenal echter biedt het aan onderwijskrachten een instrumentarium om de in het onderwijs gebruikte schoolboeken te analyseren. Het boek betekent een bijdrage aan de discussie over de bestrijding van racisme in het onderwijs.

Het boek telt 144 pagina's en kost f 19,—. Het is uitgegeven door Uitgeverij SUA te Amsterdam.